

D. HOVORKA: Človek a Zem v interakcii

Review of the publication *Man and Earth in Interaction* written by Dušan Hovorka

Abstract: Article reports about a new book written by D. Hovorka and issued in the VEDA Publishing House Bratislava. First part of the contribution briefly characterizes the professional and scientific career of Prof. Hovorka, being an author of 150 scientific works and several textbooks. The presented book *Man and Earth in Interaction* contains 16 extended chapters interconnecting both – scientific and popularization fields: Origin of the Earth, crustal “metabolism”, movement of the mountain massifs, the deepest boreholes and mines. Author reports about raw materials used in the Stone Age as well as several tens kilometres long wall in the south-western Slovakia. Author analyses the role of manganese concretions, oil, gas and radioactive materials in human community. The natural disasters occurring in Slovakia are characterized at the end of publication.

Key words: new book, review, geology, raw materials, Earth, Slovakia

O autorovi

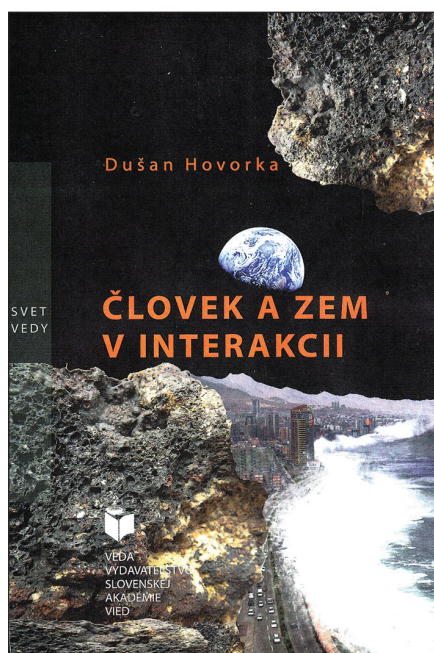
Prof. RNDr. Dušan Hovorka, DrSc., sa v rámci vedecko-výskumnej činnosti na Univerzite Komenského v Bratislave venoval problematike vyvretých a metamorfovaných hornín. V rokoch 1999 – 2002 bol zodpovedným riešiteľom projektu IGCP/UNESCO No. 442 o materiáli kamenných nástrojov a zbrani mladšej doby kamennej na európskom kontinente. V posledných rokoch sa venuje aj surovinám a technológii výroby neolitckej keramiky na našom území.

Prof. Hovorka je autorom/spoluautorom vyše 150 vedeckých prác a tiež niekoľkých učebných textov. Jeho dve knižné monografie boli ocenené premiami Literárneho fondu. Spoluorganizoval odborný život komunity geovedcov v Československu a následne v Slovenskej republike. Bol zvolený za predsedu Národného geologického komitétu Československa, následne túto funkciu zastával v Slovenskej republike. Dve funkčné obdobia bol členom Slovenskej komisie UNESCO pri MZV, členom SKVH na MŠ SR, predsedom obhajobnej komisie pre obhajoby doktorských (DrSc.) dizertácií, členom vedeckých (UK, PRIF UK) a redakčných rád domácich i zahraničných vedeckých časopisov. Bol aktívnym účastníkom medzinárodných geologických kongresov (Praha, Kyoto, Beijing, Rio de Janeiro), niekoľkých ročníkov Generálnej konferencie UNESCO v Paríži a viacerých geologických expedícií – na ostrovoch v Egejskom mori, v Mongolsku, na Polárnom Urale, na Čukotke, v Kazachstane, vo Švédsku, a i.

O knihe „Človek a zem v interakcii“

Napísaniu recenzovaného knižného diela predchádzalo zverejnenie desiatky kratších vedecko-popularizačných statí, ale aj úspešných publikácií: D. Hovorka – „Sopky: vznik, produkty, dôsledky“, D. Hovorka a J. Spišiak – „Vulkanizmus mezozoika Západných Karpát“, a tiež D. Hovorka a J. Michalík – „O čom hovoria naše vrchy; geológia pre každého“.

Recenzovaná publikácia svojou vnútornou náplňou predstavuje rozhranie literatúry faktu

a vedecko-popularizačnej literatúry. Šesťnásť rozsiahlych kapitol má netradičné, ale pritom veľmi výstižné a zrozumiteľné názvy, ktoré upozorňujú čitateľov na ich zaujímavý obsah. Po krátkych úvodných kapitolách (Vznik Zeme, Metabolizmus zemskej kôry a i.) autor predostiera niektoré aspekty interakcie človeka s obklopujúcou ho prírodou, oboznamuje s počiatkami baníctva a následne problematikou ťažby a spracovania vybraných anorganických surovín.

Autor uvádza aj veľmi aktuálnu, no nedostatočne prezentovanú problematiku našich vysokých pohorí a fenomény spôsobené pohybmi horských masívov („Kedy a prečo sa pootočil Kriváň?“). Aspoň časť čitateľov istotne zaujmú údaje o najhlbších vrtoch do zemskej kôry v oblasti súše i do dna svetového oceána, kapitola o najhlbších banských dielach na Zemi a o problémoch s nimi spojených. U nás je málo známa aj problematika anorganických surovín kamennej doby strednej Európy, ale tiež problematika desiatky kilometrov dlhého

kamenno-zemného valu („dlhý val“, „spečený val“) v Honte. Jednou zo surovín 21. storočia sú aj manganové konkrécie z dna Tichého oceána – aj Slovenská republika má svoj „claim“ s bohatými zásobami rúd Mn, Fe, Cu, Ni, Co a i. V ďalšej kapitole sa dočítame o význame „bežných surovín“, ako hlina alebo kremenný piesok. Autor zdôrazňuje, že málokterá cielavedomá činnosť moderného človeka sa počas niekoľkých tisícročí zmenila tak málo, ako práve hrnčiarstvo či výroba keramiky. Podobné je to s používaním kremenného piesku, ktorého výsledkom je sklo. Od surovín sprevádzajúcich človeka dlhou históriou jeho vývoja sa odlišujú suroviny dnešnej modernej doby. Ropa, zemný plyn, podobne ako rádioaktívne suroviny, sa ako základné energetické suroviny stávajú čoraz častejšie nástrojmi mocenskej politiky. Autor sa zamýšľa nad ich využívaním v prospech človeka a upozorňuje aj na negatívny dosah ťažby a úpravníctva na životné prostredie (devastované plochy, odpady, emisie). V kapitole o drahých kovoch a kameňoch sa autor podrobnejšie zaoberá zlatom, platinou a diamantom.

Autor moderne a najmä aktuálne zosummarizoval prírodné katastrofy, ktoré ohrozujú územie SR. V kapitole „Geológovia a paragrafy“ uvádza niektoré udalosti a ich dôsledky v dobe, keď príslušníci inteligencie boli takpovediac trpenou skupinou obyvateľstva (i keď mená postihnutých zámerne uvádzané nie sú).

Súčasťou knižného diela je aj slovník vysvetliviek k niektorým menej často používaným odborným termínom.

Početné farebné obrázky sú kvalitné, majú veľkú výpovednú hodnotu a plne dokresľujú textovú časť publikácie. Aj keď nie sú umiestnené priamo v texte, ale v celkoch (z dôvodu zníženia ceny publikácie), čitateľ sa rýchlo zorientuje.

Publikácia vyšla vo vydavateľstve VEDA v Edícii Svet vedy ako zväzok č. 16 v roku 2010. Má 254 strán a na prvý pohľad pútavú pevnú knižnú väzbu. Kúpiť sa dá v predajni Vedy na Štefánikovej 3 v Bratislave za 5,58 eur.

L. Illášová